Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PAOLO MENGOZZI
prednesené 17. januára 2013 [1]

Vec C-111/10

Európska komisia
proti

Rade Európskej únie

„Štátna pomoc — Právomoc Rady — Článok 108 ods. 2 tretí pododsek ZFEÚ — Existujúce schémy pomoci — Návrh príslušných opatrení — Účinky — Nariadenie č. 659/1999 — Pomoc na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy v Litve“

1. Žalobou, ktorá je predmetom tohto konania, Komisia navrhuje Súdnemu dvoru, aby zrušil rozhodnutie Rady 2009/983/EÚ zo 16. decembra 2009 o poskytnutí štátnej pomoci orgánmi Litovskej republiky na nákup poľnohospodárskej pôdy vo vlastníctve štátu od 1. januára 2010 do 31. decembra 2013 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) [2].

2. Komisia podala súčasne ďalšie tri žaloby, ktorými napadla podobné rozhodnutia Rady týkajúce sa toho istého druhu štátnej pomoci poskytnutej Poľskou republikou (vec C-117/10), Lotyšskou republikou (vec C-118/10 a Maďarskou republikou (vec C-121/10).

3. Všetky žaloby sa týkajú tej istej citlivej otázky: možno považovať návrh príslušných opatrení predložených Komisiou v rámci priebežného skúmania schém pomoci existujúcich v členských štátoch uskutočneného podľa článku 108 ods. 1 ZFEÚ (alebo článku 88 ods. 1 ES, pokiaľ ide o vec C-117/10) za konečné stanovisko tejto inštitúcie o zlučiteľnosti dotknutej schémy pomoci s vnútorným trhom, ktoré môže znemožniť Rade výkon právomoci, ktorú jej priznáva článok 108 ods. 2 tretí pododsek ZFEÚ (alebo článok 88 ods. 2 tretí pododsek ES), ktorá spočíva v možnosti povoliť pomoc na základe výnimky z ustanovení článku 107 ZFEÚ (alebo článku 87 ES) a ďalších uplatniteľných ustanovení, ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti?

I – Právny rámec

4. Podľa článku 108 ods. 1 ZFEÚ:

„Komisia v spolupráci s členskými štátmi priebežne skúma systémy pomoci poskytovanej v týchto štátoch. Navrhuje im príslušné opatrenia, ktoré sú potrebné z hľadiska postupného vývoja alebo fungovania vnútorného trhu.“

1 — Jazyk prednesu: taliančina.

2 — Ú. v. EÚ L 338, s. 93.

5. V treťom a štvrtom pododseku odseku 2 tohto článku sa stanovuje, že:

„Na žiadosť členského štátu môže Rada jednomyseľne rozhodnúť, že pomoc, ktorú štát poskytuje alebo zamýšľa poskytnúť, sa ako výnimka z ustanovení článku 107 alebo nariadení uvedených v článku 109 považuje za zlučiteľnú, a to za predpokladu, že takéto rozhodnutie odôvodňujú výnimočné okolnosti. Ak v súvislosti s touto pomocou Komisia už začala konať, ako je uvedené v prvom pododseku tohto odseku, podaním žiadosti Rade sa toto konanie zastavuje až do vyjadrenia Rady.

Ak sa Rada do troch mesiacov od podania tejto žiadosti nevyjadrí, o veci rozhodne Komisia."

6. Na objasnenie ustanovení kapitoly 4 prílohy IV Aktu o pristúpení Litovskej republiky k Európskej únii (ďalej len „akt o pristúpení z roku 2003") [3], nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúceho podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 93 zmluvy ES [4], Usmernení Spoločenstva pre štátnu pomoc v poľnohospodárskom sektore (ďalej len „usmernenia pre poľnohospodárstvo z roku 2000") [5] a Usmernení Spoločenstva o štátnej pomoci v sektore poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na roky 2007 – 2013 (ďalej len „usmernenia pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013") [6], ktoré sú súčasťou relevantného právneho rámca, ktorý je v tejto veci v podstate totožný s právnym rámcom týkajúcim sa veci C-117/10, odkazujem na body 5 až 16 mojich návrhov z dnešného dňa prednesených v uvedenej veci.

7. Oznámením uverejneným v *Úradnom vestníku Európskej únie* z 15. marca 2008 [7] Komisia podľa článku 19 ods. 1 nariadenia (ES) č. 659/1999 zaznamenala „jasný a bezpodmienečný súhlas" Litovskej republiky s navrhovanými príslušnými opatreniami uvedenými v bode 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013, oznámený litovskými orgánmi Komisii listom z 22. marca 2007.

II – Okolnosti predchádzajúce sporu a napadnuté rozhodnutie

8. Dňa 31. augusta 2004 Litovská republika v súlade s postupom upraveným v kapitole 4 prílohy IV aktu o pristúpení z roku 2003 oznámila Komisii opatrenia štátnej pomoci, ktoré sa podľa tohto štátu majú do konca tretieho roku odo dňa pristúpenia považovať za existujúcu pomoc v zmysle článku 88 ods. 1 ES (teraz článok 108 ods. 1 ZFEÚ). Tieto opatrenia zahŕňali schému „pomoci na nákup pôdy" [8].

9. Komisia preskúmala a rozhodnutím z 22. novembra 2006 [9] schválila s platnosťou do 31. decembra 2010 návrh schémy pomoci na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy s maximálnou rozlohou 300 hektárov, oznámený litovskými orgánmi, ktorého cieľom bolo vytvorenie podmienok potrebných na rozvoj hospodárne riadených poľnohospodárskych podnikov. Podľa tohto návrhu sa štátna pomoc mohla poskytovať v dvoch alternatívnych formách. Prvá forma, ktorá bola prístupná len pre mladých poľnohospodárov, spočívala v znížení trhovej ceny jej vynásobením násobiteľom 0,6 v prípade platby v hotovosti alebo 0,75 v ostatných prípadoch. Druhá forma pomoci spočívala v rozdiele medzi úrokovou mierou skutočne zaplatenou kupcom (minimálne 5 %) a úrokovou mierou uplatňovanou bankou. Poskytnutie pomoci podliehalo dodržaniu určitých dodatočných povinností, ktoré sa líšili v závislosti od uplatnenej formy pomoci, akými boli napríklad dodržanie minimálnych noriem

3 — Akt o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia (Ú. v EÚ L 236, osobitne s. 798).

4 — Ú. v. ES L 83, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 339.

5 — Ú. v. ES C 28, s. 2.

6 — Ú. v. EÚ C 319, 2006, s. 1.

7 — Ú. v. EÚ C 70, s.11.

8 — Ú. v. EÚ C 147, 2005, s. 2. Názov dotknutej schémy je na zozname týkajúcom sa Litvy uvedený v bode 20.

9 — N 112/05, Podpora na nákup pôdy, Ú. v. EÚ C 317, s. 6. Anglické znenie rozhodnutia možno nájsť na webovej stránke http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/decisions/n11205_en.pdf.

v oblasti ochrany životného prostredia alebo dobrých životných podmienok zvierat, alebo povinnosť nepredávať kúpené pozemky alebo nemeniť účel využívania pozemkov nadobudnutých kúpou od štátu po dobu piatich rokov odo dňa kúpy. Okrem toho potenciálni príjemcovia štátnej pomoci museli spĺňať aj niektoré ďalšie podmienky, ako mať určité skúsenosti s praktickým poľnohospodárstvom alebo diplom osvedčujúci absolvovanie odbornej prípravy v poľnohospodárstve. Intenzita pomoci nemohla prekročiť 40 % oprávnených výdavkov. Systém sa mal uplatňovať do roku 2010.[10]

10. Listom z 30. mája 2005 Komisia vyzvala členské štáty, aby jej predložili návrhy na zjednodušenie pravidiel štátnej pomoci v odvetví poľnohospodárstva. Litovská vláda listom z 19. júna 2006 požiadala Komisiu o zachovanie možnosti poskytovať pomoc na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy, prípadne s nižšou intenzitou, najmä v prospech mladých poľnohospodárov. Tento členský štát potvrdil svoje stanovisko na stretnutí medzi Komisiou a členskými štátmi uskutočnenom 22. a 23. júna 2006.

11. Orgány Litvy požiadali listom z 12. novembra 2009 Radu „Poľnohospodárstvo a rybolov“ o schválenie štátnej pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy v Litve na základe výnimky podľa článku 88 ods. 2 tretieho pododseku ES (teraz článok 108 ods. 2 tretí pododsek ZFEÚ). Tento členský štát 4. decembra 2009 poslal Rade niekoľko doplňujúcich informácií.

12. Rada 16. decembra 2009 jednomyseľne (so zdržaním sa hlasovania delegácií siedmich štátov) prijala napadnuté rozhodnutie. Článok 1 tohto rozhodnutia stanovuje:

„Mimoriadna štátna pomoc litovských orgánov na pôžičky na nákup poľnohospodárskej pôdy vo vlastníctve štátu maximálne vo výške 55 miliónov LTL [litovských litas] a poskytovaná od 1. januára 2010 do 31. decembra 2013 sa považuje za zlučiteľnú s vnútorným trhom.“

13. Pomoc vyhlásená za zlučiteľnú je opísaná v odôvodneniach 5 a 6 napadnutého rozhodnutia takto:

„(5) Štátna pomoc sa poskytne v dvoch alternatívnych formách: 1. vynásobením trhovej ceny kúpenej pôdy korekčným faktorom (0,6 alebo 0,75 pre mladých poľnohospodárov, ak sa splnia všetky podmienky ustanovené v režime pomoci); 2. predajom poľnohospodárskej pôdy vo vlastníctve štátu na splátky, kde bude pomoc spočívať v rozdiele medzi skutočnou úrokovou mierou zaplatenou kupcom, ktorá je minimálne 5 %, a úrokovou mierou uplatňovanou požičiavajúcou bankou.

(6) Štátna pomoc, ktorá sa má poskytnúť, dosahuje maximálne 55 miliónov litovských litas (LTL) a mala by umožniť nákup 370000 hektárov poľnohospodárskej pôdy na úrovni maximálne 300 hektárov na kupca počas obdobia od roku 2010 do roku 2013. Priemerná výška pomoci pre podnik by mala dosahovať približne 11000 LTL…“

III – Konanie pred Súdnym dvorom a návrhy účastníkov konania

14. Komisia návrhom podaným do kancelárie Súdneho dvora 26. februára 2010 podala žalobu, ktorá je predmetom tohto konania. Uznesením z 9. augusta 2010 bolo vyhovené návrhom Maďarskej republiky, Litovskej republiky a Poľskej republiky na ich vstup do konania ako vedľajších účastníkov konania na podporu návrhov Rady.

15. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor zrušil napadnuté rozhodnutie a zaviazal Radu na náhradu trov konania. Rada navrhuje, aby Súdny dvor zamietol žalobu ako nedôvodnú a zaviazal Komisiu na náhradu trov konania. Maďarsko, Poľsko a Litva navrhujú, aby Súdny dvor zamietol žalobu ako nedôvodnú. Poľsko podporuje Radu aj pokiaľ ide o jej návrh zaviazať Komisiu na náhradu trov konania.

10 — Pozri bod 2.2 rozhodnutia.

IV – O žalobe

16. Komisia na podporu svojej žaloby uvádza štyri žalobné dôvody, ktoré sú založené na tom, že Rada nebola oprávnená prijať napadnuté rozhodnutie, že zneužila svoju právomoc, že porušila zásadu lojálnej spolupráce uplatňovanej medzi inštitúciami a že sa dopustila zjavne nesprávneho posúdenia.

A – *O prvom žalobnom dôvode založenom sa nedostatku právomoci Rady*

17. Komisia v rámci svojho prvého žalobného dôvodu založeného na nedostatku právomoci Rady v podstate tvrdí, že návrh príslušných opatrení v bode 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 sa spolu s akceptáciou tohto návrhu zo strany Litvy považuje za „rozhodnutie“, ktorým Komisia vyhlásila schému pomoci schválenú napadnutým rozhodnutím za nezlučiteľnú so spoločným trhom, pokiaľ ide o celé obdobie platnosti vyššie uvedených usmernení, a teda do 31. decembra 2013. S poukázaním na rozsudky Súdneho dvora z 29. júna 2004 [11] a z 22. júna 2006 [12], na ktoré odkazujem v bodoch 27 až 31 mojich návrhov prednesených dnešného dňa vo veci C-117/10, sa Komisia vzhľadom na zásadu vylučovacieho účinku, o ktorú sa podľa týchto rozsudkov opiera pravidlo delenia právomocí medzi Radou a Komisiou, ktoré im udeľuje článok 108 ods. 2 ZFEÚ, domnieva, že Rada nebola oprávnená prijať v prejednávanej veci napadnuté rozhodnutie.

18. Diskusia medzi účastníkmi konania pred Súdnym dvorom viedla k vzniku v podstate troch otázok. Prvá sa týka povahy schémy pomoci schválenej napadnutým rozhodnutím a v tejto súvislosti treba najmä posúdiť, či je táto schéma, ako tvrdí Komisia, totožná so schémou, ktorá je predmetom návrhu príslušných opatrení uvedenom v článku 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013, alebo či ide naopak, ako tvrdí Rada, o novú a odlišnú štátnu pomoc (pozri bod 1 nižšie). Druhá otázka sa týka účinkov návrhu príslušných opatrení akceptovaného dotknutým členským štátom (pozri bod 2 nižšie). Nakoniec v súvislosti s treťou otázkou treba vymedziť dosah návrhu príslušných opatrení uvedeného v článku 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 a jeho akceptácie zo strany Litvy (pozri bod 3 nižšie).

1. O schéme pomoci schválenej napadnutým rozhodnutím

19. Podľa môjho názoru možno len ťažko spochybniť, že schéma pomoci opísaná v rozhodnutí Komisie z 22. novembra 2006 a schéma pomoci opísaná v napadnutom rozhodnutí sú v podstate totožné. Navyše v liste zaslanom Rade 12. novembra 2009 ju Litva výslovne požiadala, aby schválila „predĺženie pomoci v súčasnosti priznanej na nákup pôdy vo vlastníctve štátu až do 31. decembra 2013“. Tvrdenia Rady, ktorými s cieľom preukázať, že tieto dve schémy sú odlišné, poukazuje v podstate na to, že schéma schválená napadnutým rozhodnutím má inú časovú pôsobnosť, týka sa iných subjektov, ktorým môže byť pomoc poskytnutá, a opiera sa o nové skutkové a právne okolnosti, sa musia zamietnuť na základe tých istých dôvodov, ktoré uvádzam v bodoch 53, 54 a 56 mojich návrhov prednesených dnešného dňa vo veci C-117/10, na ktoré chcem v tejto súvislosti odkázať. Pokiaľ ide o tvrdenie Rady, že uplatňovanie schémy pomoci schválenej napadnutým rozhodnutím si bude vyžadovať prijatie nového právneho rámca, zdôrazňujem, že litovská vláda sa nezmieňuje o prijatí novej právnej úpravy a dokonca vo svojich písomných vyjadreniach opakovane uvádza, že v právnej úprave oznámenej Komisii v roku 2005 neboli vykonané nijaké zmeny a doplnenia. Nakoniec treba uviesť, že Litva v listoch z 12. novembra 2009 a zo 4. decembra 2009 adresovaných Rade výslovne žiada Radu o „predĺženie platnosti v súčasnosti platnej schémy pomoci“.

11 — Rozsudok Komisia/Rada (C-110/02, Zb. s. I-6333).

12 — Rozsudok Komisia/Rada (C-399/03, Zb. s. I-5629).

20. Na druhej strane je nesporné, že schéma pomoci vyhlásená v napadnutom rozhodnutí za zlučiteľnú s vnútorným trhom predstavuje v zmysle článku 1 písm. c) nariadenia č. 659/1999 „novú pomoc“, pretože systém oznámený Litvou v roku 2005 sa mal uplatňovať len do 31. decembra 2009, čiže do dátumu, do ktorého ho schválila Komisia vo vyššie uvedenom rozhodnutí z 22. novembra 2006. Aj keď z judikatúry citovanej v bode 17 týchto návrhov v zásade vyplýva, že takáto kvalifikácia nie je sama osebe rozhodujúca pre odôvodnenie vylúčenia právomoci Rady podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ (pozri v tomto zmysle bod 50 mojich návrhov prednesených dnešného dňa vo veci C-117/10), v prejednávanej veci má však, ako uvediem v nasledujúcich bodoch, rozhodujúci význam. V tejto súvislosti stačí uviesť, že predĺženie platnosti schémy pomoci schválenej Komisiou v roku 2006 na ďalšie obdobie po 31. decembri 2009 vyžaduje z dôvodu jej nesúladu s nariadením č. 1857/06 nové oznámenie a nové stanovisko Komisie o jeho zlučiteľnosti.

2. O účinkoch návrhu príslušných opatrení akceptovaného dotknutým členským štátom

21. Z dôvodov uvedených v bodoch 62 až 72 mojich návrhov prednesených dnešného dňa vo veci C-117/10, na ktoré chcem v tejto súvislosti odkázať, sa domnievam, že návrh príslušných opatrení akceptovaný členským štátom, ktorého sa týka, predstavuje *konečné stanovisko* Komisie o zlučiteľnosti dotknutej schémy pomoci, ktoré vyvoláva *záväzné právne účinky podobné účinkom rozhodnutia*. Zastávam teda názor, že takýto akt môže podľa judikatúry Súdneho dvora uvedenej v bode 17 týchto návrhov brániť prijatiu rozhodnutí podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ, ktoré by boli s týmto aktom v rozpore.

22. Za týchto okolností treba vymedziť jednak dosah stanoviska o zlučiteľnosti štátnej pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy prijatého Komisiou v rámci návrhu príslušných opatrení uvedeného v bode 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 a jednak dosah povinností prijatých Litvou akceptáciou tohto návrhu. Prípadné konštatovanie nedostatku právomoci Rady na prijatie napadnutého rozhodnutia závisí totiž od výsledku preskúmania týchto dvoch skutočností.

3. O dosahu príslušných opatrení uvedených v bode 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 a ich akceptácie zo strany Litvy

23. V bode 74 mojich návrhov prednesených dnešného dňa vo veci C-117/10 som uviedol, že aj keď usmernenia pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 obsahujú stanovisko, že štátna pomoc na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy je v zásade nezlučiteľná s článkom 4 ods. 8 nariadenia č. 1857/2006, toto stanovisko však nemožno samo osebe považovať za konečné, pretože podľa bodu 183 vyššie uvedených usmernení je Komisia vždy povinná konštatovať a vyhlásiť nezlučiteľnosť jednotlivej pomoci alebo schémy pomoci, ktoré majú byť zavedené, v rámci konania o preskúmaní podľa článku 108 ZFEÚ. Z tohto dôvodu som zamietol tvrdenie, ktoré Komisia zopakovala vo svojej žalobe, ktorá je predmetom tohto konania, že usmernenia pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 „vyhlasujú“ za nezlučiteľnú s vnútorným trhom od 31. decembra 2007 do 31. decembra 2013 každú pomoc na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy – a teda aj pomoc, ktorá ešte nebola zavedená –, ktorá nie je s nimi v súlade. Rada a litovská vláda preto podľa mňa správne konštatovali, že prijatie takéhoto záveru by znamenalo, že by sa Komisii priznala normotvorná právomoc odchylne od postupu stanoveného v článku 108 ZFEÚ.

24. Vo vyššie uvedených návrhoch som v tejto súvislosti vzhľadom na spojený účinok návrhu príslušných opatrení uvedeného v bode 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 a účinok povinnosti prijatej dotknutým členským štátom uviedol, že stanovisko Komisie týkajúce sa schém pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy existujúcich v tomto členskom štáte je konečným stanoviskom, ktoré môže brániť uplatneniu právomoci priznanej Rade podľa článku 88 ods. 2 tretieho pododseku ES (teraz článok 108 ods. 2 tretí pododsek ZFEÚ) (pozri body 75 a 76).

25. Spor, o ktorý ide v prejednávanej veci, však vychádza z iných okolností a tieto neumožňujú dospieť k rovnakému záveru. Hoci je pravda, že Litva písomne oznámila svoj „jasný a bezpodmienečný súhlas“ [13] s opatreniami navrhnutými Komisiou v bode 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013, čím sa teda tak, ako ostatné členské štáty, ktoré oznámili svoj súhlas, zaviazala zmeniť svoju schému pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy do 31. decembra 2009, zároveň je však isté, že k tomuto istému dátumu sa skončila platnosť dotknutej schémy pomoci. Z toho vyplýva, že Litva v zásade nebola povinná vykonať v súvislosti s existujúcim systémom nijaké zmeny a že záväzok, ktorý prijala, zanikol v podstate v tom istom okamihu, v ktorom by malo dôjsť k nesplneniu tejto povinnosti.

26. Za týchto okolností napadnuté rozhodnutie na rozdiel od prípadu Poľska neoprávňovalo Litvu porušiť dohodu prijatú v rámci spolupráce podľa článku 108 ods. 1 ZFEÚ a nie je ani rozhodnutím, ktoré by bolo v rozpore s konečným stanoviskom Komisie, pretože ako som uviedol vyššie, takéto stanovisko existuje len vo vzťahu k systémom uvedeným v bode 196 usmernení na roky 2007 – 2013, a teda v prípade Litvy vo vzťahu k schéme, ktorá sa mal uplatňovať iba do 31. decembra 2009.

27. K inému záveru by sa dalo prípadne dospieť len na základe tvrdenia, že Litva sa tým, že akceptovala usmernenia pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 zaviazala zdržať sa zavádzania systémov pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy, ktoré sú s nimi v rozpore, počas celého obdobia od 31. decembra 2009 do 31. decembra 2013. Toto tvrdenie, ktoré Komisia uvádza v rôznych častiach svojich písomných pripomienok, je však na jednej strane v rozpore s rozsahom súhlasu oznámeným Litvou Komisii, ktorým Litva, ako to vyplýva z oznámenia uverejneného v úradnom vestníku z 15. marca 2008, prijala príslušné opatrenia len v rozsahu uvedenom v bode 196 týchto usmernení. Na druhej strane vedie v zásade k uznaniu možnosti uplatňovať mechanizmus podľa článku 108 ods. 1 ZFEÚ upravený v článkoch 18 a 19 nariadenia č. 659/1999 v širšom rozsahu, ako je vymedzený v týchto ustanoveniach, a teda nad rámec priebežného skúmania existujúcich systémov pomoci.

28. Nakoniec uvádzam, že hoci je nesporné, že usmernenia na roky 2007 – 2013 obsahujú, ako správne uvádza Komisia, stanovisko tejto inštitúcie, že schémy pomoci na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy, ktoré nespĺňajú podmienky stanovené v nariadení č. 1857/2006, sú nezlučiteľné s vnútorným trhom, nemožno ho však považovať za stanovisko, ktoré je spôsobilé brániť uplatneniu právomoci priznanej Rade podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ, ibaže by sa zmenila judikatúra citovaná v bode 17 týchto návrhov, ktorá stanovuje, že takýto účinok môže mať len stanovisko, ktoré je konečné. Hoci sa táto odpoveď, ktorú v prejednávanej veci navrhujem Súdnemu dvoru, môže zdať príliš formálna, je však zrejme jediná, ktorá je v súlade s výkladom podaným Súdnym dvorom v tejto judikatúre, týkajúcim sa pravidiel delenia právomocí udelených Komisii a Rade článkom 108 ZFEÚ.

4. Návrh týkajúci sa oprávnenia Rady prijať napadnuté rozhodnutie

29. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor zamietol prvý žalobný dôvod Komisie založený na nedostatku právomoci Rady.

13 — Pozri oznámenie uverejnené v Ú. v. EÚ C 70 z 15. marca 2008.

B – *O druhom a treťom žalobnom dôvode, ktoré sú založené na zneužití právomoci a na porušení povinnosti lojálnej spolupráce*

30. Vo svojom druhom žalobnom dôvode Komisia v podstate tvrdí, že Rada tým, že schválila opatrenia pomoci vyhlásené v bode 196 usmernení v poľnohospodárstve na roky 2007 – 2013 za nezlučiteľné so spoločným trhom, využila právomoc, ktorú je priznáva článok 108 ods. 2 tretí pododsek ZFEÚ, na iný účel, než na aký jej ju priznáva Zmluva. Komisia zastáva názor, že toto ustanovenie oprávňuje Radu, aby na základe výnimočných okolností vyhlásila pomoc, ktorú Komisia nemôže povoliť, za zlučiteľnú s vnútorným trhom, ale nepriznáva jej oprávnenie neutralizovať rozhodnutie Komisie týkajúce sa zlučiteľnosti pomoci obsiahnuté v právne záväznom akte.

31. V tomto smere súhlasím s predpokladom, o ktorý sa opiera tento žalobný dôvod, a síce, že bod 196 usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 spoločne s akceptáciou príslušných opatrení uvedených v tomto bode zo strany Litvy predstavuje konečné a záväzné stanovisko Komisie týkajúce sa zlučiteľnosti opatrení so spoločným trhom, ktoré sú v podstate totožné s opatreniami, ktoré sú predmetom napadnutého rozhodnutia. Z okolností prejednávanej veci však vyplýva, že toto stanovisko týkajúce sa schémy pomoci, ktorého platnosť sa spolu so zánikom povinnosti prijatej Litvou zmeniť schému pomoci skončila 31. decembra 2009, nemohlo po tomto dátume vyvolávať svoje účinky.

32. Domnievam sa teda, že aj druhý žalobný dôvod založený na zneužití právomoci treba zamietnuť.

33. Vo svojom treťom žalobnom dôvode Komisia uvádza, že Rada tým, že prijala napadnuté rozhodnutie, umožnila Litve neplniť povinnosť spolupráce, ktorú má v rámci priebežného prieskumu existujúcich schém pomoci podľa článku 108 ods. 1 ZFEÚ, a záväzok, ktorý prijala akceptáciou príslušných opatrení odporúčaných Komisiou. Rada takto porušila inštitucionálnu rovnováhu zavedenú Zmluvou, pretože zasiahla do právomocí, ktoré Zmluva zveruje Komisii.

34. Domnievam sa, že aj tento žalobný dôvod treba zamietnuť. Zakladá sa totiž na predpoklade, že napadnuté rozhodnutie zasiahlo do záväzku, ktorý Litva prijala voči Komisii, zmeniť existujúcu schému pomoci na predaj pôdy tak, aby bola v súlade s usmerneniami pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013. Keďže táto povinnosť zanikla 31. decembra 2009, ktorý je dátumom skončenia platnosti vyššie uvedenej schémy pomoci, zásah do záväzku, na ktorý sa odvoláva Komisia, je bez ohľadu na akékoľvek iné úvahy nepreukázaný.

C – *O štvrtom žalobnom dôvode založenom na zjavne nesprávnom posúdení týkajúcom sa záveru o existencii výnimočných okolností a na porušení zmluvy a všeobecných zásad práva Únie*

35. V rámci svojho štvrtého žalobného dôvodu Komisia uvádza v podstate dve výhrady, ktoré preskúmam jednotlivo v nasledujúcich bodoch. Po prvé uvádza, že napadnuté rozhodnutie obsahuje zjavne nesprávne posúdenie, pretože okolnosti uvedené na odôvodnenie schválenia opatrení pomoci nie sú výnimočnými okolnosťami. Po druhé tvrdí, že tieto opatrenia sú neprimerané vzhľadom na sledované ciele, najmä pokiaľ ide o dĺžku platnosti udeleného povolenia.

36. Pokiaľ ide všeobecne o pojem „výnimočné okolnosti“ podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ, o povahu a rozsah voľnej úvahy Rady pri výkone právomoci, ktorú jej priznáva tento článok, a o obmedzenie, ktoré má Súdny dvor pri skúmaní rozhodnutí prijatých podľa tohto posledného uvedeného článku, chcem odkázať na úvahy uvedené v bodoch 86 a 87 mojich návrhov predniesených dnešného dňa vo veci C-117/10.

1. O prvej výhrade založenej na zjavne nesprávnom posúdení týkajúcom sa záveru o existencii výnimočných okolností podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ

37. Komisia po prvé tvrdí, že napadnuté rozhodnutie nesprávne uvádza ako výnimočné okolnosti *štrukturálne problémy v odvetví poľnohospodárstva v Litve*. Odkazuje najmä sa odôvodnenie 2 tohto rozhodnutia, v ktorom Rada uvádza, že „vzhľadom na nedostatočné príjmy v poľnohospodárstve je zložité zlepšiť nepriaznivú štruktúru litovských poľnohospodárskych podnikov z hľadiska ich plochy“ a spresňuje, že „v roku 2009 poľnohospodárske podniky s rozlohou do 5 hektárov predstavovali 52,5 % všetkých poľnohospodárskych podnikov“. Ďalej tvrdí, že Rada nesprávne uviedla ako výnimočnú okolnosť „*meniace sa trhové podmienky*“, a to najmä zníženie výrobných cien poľnohospodárskych výrobkov v roku 2009, o ktorých sa zmieňuje v odôvodnení 3 napadnutého rozhodnutia. Nakoniec, pokiaľ ide o faktory uvedené v odôvodnení 4 napadnutého rozhodnutia, a to „nedostatok vlastného kapitálu [poľnohospodárov]“ a „vysoké úrokové miery uplatňované úverovými inštitúciami na pôžičky na nákup poľnohospodárskej pôdy“ zaznamenané na konci roku 2008 a v roku 2009, Komisia uvádza, že prvý z nich má štrukturálnu povahu a druhý, ktorý je príznakom hospodárskej krízy, súvisí so všeobecnou situáciou uvedenou v odôvodnení 3 rozhodnutia.

38. V tejto súvislosti chcem najskôr uviesť, že podľa mňa Komisia správne konštatovala, že skutočnosti uvedené v odôvodnení 2 napadnutého rozhodnutia, a teda malá rozloha poľnohospodárskych podnikov a nízke príjmy v poľnohospodárstve nepredstavujú *samy osebe* výnimočné okolnosti podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ, pretože sa týkajú, čo Rada, ani Litva nespochybnili, problémov štrukturálnej povahy, a nie problémov súvisiacich s nepriaznivou hospodárskou situáciou.

39. V každom prípade, na rozdiel od tvrdenia žalujúcej inštitúcie, tieto skutočnosti nie sú v štruktúre napadnutého rozhodnutia uvedené ako výnimočné okolnosti, ale konkrétne ako faktory charakterizujúce štruktúru litovského poľnohospodárstva, pričom odkaz na tieto skutočnosti je najmä nevyhnutný na účely posúdenia negatívnych hospodárskych a sociálnych dopadov hospodárskej krízy, ktorá je podľa odôvodnení 3 a 4 tohto rozhodnutia hlavnou okolnosťou odôvodňujúcou schválenie opatrení. To isté platí aj o ďalšom faktore, a síce o nedostatku vlastného kapitálu poľnohospodárov, na ktorého štrukturálnu povahu Komisia odkazuje bez toho, aby predložila konkrétne dôkazy.

40. Navyše z rozsudku z 29. februára 1996, Komisia/Rada, jasne vyplýva, že Rada sa pri výkone právomoci podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ môže pri posudzovaní dopadu nepriaznivej hospodárskej situácie na určité odvetvie opierať o také skutočnosti, akými sú *pretrvávanie* alebo *zhoršenie* štrukturálnych problémov v tomto odvetví. [14]

41. Pokiaľ ide o tvrdenie Komisie, že znižujúca sa úroveň príjmov a znižovanie výrobných cien poľnohospodárskych výrobkov zaznamenané v roku 2009, ako aj hospodárska kríza, ktorá začala na jeseň roku 2008 a trvala počas celého roku 2009, sa týkali všetkých členských štátov, pripomínam, že podľa judikatúry nie je v nijakom prípade vylúčené, že by určitá situácia z dôvodu, že sa týka súčasne viacerých členských štátov, alebo že má prípadne dopad na viacero odvetví hospodárstva, nemohla s prihliadnutím na jej prípadný konkrétny dopad v danom členskom štáte predstavovať na účely uplatnenia článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ relevantnú okolnosť. [15] Sama Komisia v tejto súvislosti vo svojich písomných vyjadreniach zdôrazňuje, že Litva bola vážne zasiahnutá hospodárskou krízou, ktorá je, ako bolo uvedené vyššie, hlavným faktorom, o ktorý sa Rada opierala v napadnutom rozhodnutí. Navyše Komisia nevylučuje, že situácia všeobecnej hospodárskej krízy môže teoreticky predstavovať výnimočnú okolnosť.

14 — C-122/94 (Zb. s. I-881, bod 21).

15 — Súdny dvor zamietol podobné tvrdenie Komisie v bode 22 rozsudku z 29. februára 1996, Komisia/Rada, už citovaného.

42. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že Komisia nepreukázala existenciu zjavne nesprávneho posúdenia týkajúceho sa záveru o existencii okolností umožňujúcich odôvodniť prijatie rozhodnutia podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ.

2. O nevhodnosti a neprimeranosti opatrení schválených napadnutým rozhodnutím

43. Po prvé Komisia tvrdí, že schémy pomoci na nákup pôdy neumožňujú ani vyriešiť, ani zlepšiť také štrukturálne problémy, ako je malá rozloha poľnohospodárskych podnikov. Taká štátna pomoc, akou je pomoc schválená Radou, má za následok zvýšenie dopytu po poľnohospodárskej pôde a nevedie k zmene štruktúry vlastníctva poľnohospodárskej pôdy, ale skôr k zvýšeniu cien tejto pôdy, čo je v konečnom dôsledku výhodnejšie pre predávajúcich ako pre kupujúcich. Komisia, ktorá vychádza z údajov vypracovaných Eurostatom – doplnených v odpovedi na žiadosť Súdneho dvora o údaje litovského štatistického úradu – konštatuje, že priemerná plocha poľnohospodárskych podnikov sa napriek tomu, že schéma pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy existuje v Litve už od roku 2003, zvýšila v priebehu rokov len čiastočne. Vo svojej replike uvádza, pričom litovská vláda v odpovedi na otázku Súdneho dvora, ktorý ju vyzval, aby poskytla svoje stanovisko, toto jej tvrdenie nespochybňuje, že rozšírenie poľnohospodárskych plôch zaznamenané v rokoch 2006 a 2007 nemožno v nijakom prípade pripisovať poskytovaniu pomoci, pretože Litva v súvislosti s predmetnou pomocou neoznámila Komisii za tieto roky nijaké oprávnené výdavky. V odpovedi na písomnú otázku Súdneho dvora Litva uviedla, že údaje, ktoré vypracoval Eurostat, sa týkajú prevažne reštitúcií pôdy, ktorá bola znárodnená jej predchádzajúcim vlastníkom, zatiaľ čo z analýzy štatistických údajov týkajúcich sa privatizácie štátnej pôdy, ktorej sa mala týkať predmetná pomoc vyplýva, že od roku 2005 do roku 2009 došlo k významnému nárastu počtu stredne veľkých poľnohospodárskych podnikov.

44. Bez ohľadu na výklad štatistických údajov, ktoré predložili Komisia a Litva, sa domnievam, že ak by aj z týchto údajov vyplývalo, že v priebehu rokov bol v Litve zaznamenaný len malý nárast počtu stredne veľkých poľnohospodárskych podnikov, táto okolnosť sama osebe nepostačuje na preukázanie toho, že Rada *zjavne* prekročila hranice svojej voľnej úvahy, keď konštatovala, že opatrenia schválené napadnutým rozhodnutím sú vhodné na dosiahnutie cieľov uvedených v odôvodnení 10 tohto rozhodnutia, medzi ktorými sa okrem zlepšenia štruktúry poľnohospodárskych podnikov a účinnosti poľnohospodárstva v Litve uvádza aj úspešné dokončenie poľnohospodárskej reformy prebiehajúcej v tomto štáte. Rovnako si nemyslím, že samotné tvrdenie, bez predloženia akýchkoľvek dôkazov, že uplatňovanie schémy pomoci na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy neumožnilo zníženie štrukturálne vysokej úrovne úrokových sadzieb uplatňovaných na pôžičky na nákup poľnohospodárskej pôdy v Litve, je dostačujúce na preukázanie toho, že takáto schéma pomoci je zjavne nevhodná na dosiahnutie cieľa, ktorým je zlepšiť možnosti poľnohospodárov získať tieto pôžičky. Pokiaľ ide o tvrdenie Komisie, ktoré takisto nie je podložené dôkazmi, že schéma pomoci na investície do nákupu poľnohospodárskej pôdy vedie iba k zvýšeniu cien tejto pôdy, uvádzam, že schválená schéma pomoci sa týka výlučne prevodu pôdy vo vlastníctve štátu, v prípade ktorého sú akékoľvek špekulácie vylúčené.

45. Po druhé Komisia uvádza, že v roku 2009 prijala s cieľom riešiť dôsledky krízy špecifické oznámenie ustanovujúce dočasný rámec Spoločenstva pre opatrenia štátnej pomoci na podporu prístupu k financovaniu v období súčasnej finančnej a hospodárskej krízy[16] (ďalej len „dočasný rámec“), na základe ktorého boli vďaka niektorým jeho neskorším zmenám a doplneniam[17] schvaľované rôzne formy pomoci poskytované členskými štátmi poľnohospodárskym podnikom, medzi ktoré patrila najmä dočasná finančná pomoc v maximálnej výške 15 000 eur, ktorá mohla byť poskytovaná do konca roka 2010. Komisia sa domnieva, že Rada tým, že nezohľadnila túto pomoc, ktorá bola osobitne zameraná na riešenie týchto istých problémov spojených s krízou, a najmä tým, že

16 — Ú. v. EÚ C 83, s. 1.

17 — Oznámenie Komisie, ktorým sa mení a dopĺňa dočasný rámec Spoločenstva pre opatrenia štátnej pomoci na podporu prístupu k financovaniu v období súčasnej finančnej a hospodárskej krízy (Ú. v. EÚ C 261, 2009, s. 2).

nepreskúmala, či uvedená pomoc umožnila tieto problémy vyriešiť, porušila zásadu proporcionality. Komisia ďalej uvádza, že Rada mala zohľadniť aj ďalšie nástroje pomoci, ako napríklad nariadenie č. 1535/2007 [18], ktoré mohli litovské orgány použiť na riešenie problémov poľnohospodárov uvedených v napadnutom rozhodnutí.

46. Tieto tvrdenia Komisie si vyžadujú preskúmať, či a do akej miery má Rada povinnosť zohľadniť opatrenia, ktoré už boli prijaté na úrovni Únie s cieľom riešiť situácie uvádzané žiadajúcim členským štátom ako výnimočné okolnosti. V tejto súvislosti sa s odkazom na úvahy uvedené v bode 96 mojich návrhov prednesených dnešného dňa vo veci C-117/10 domnievam, že Rada má pri prijímaní rozhodnutia podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ zohľadniť aspoň predchádzajúce existujúce opatrenia, *osobitne* zamerané na riešenie situácií umožňujúcich odôvodniť schválenie dotknutej pomoci, [19] čo však neznamená, že musí skúmať alebo uvádzať vo svojom rozhodnutí všetky právne normy upravujúce predmetnú oblasť.

47. Z napadnutého rozhodnutia nevyplýva, že by Rada v prejednávanej veci skúmala, či Litva využila možnosti poskytnuté dočasným rámcom a aké účinky by spôsobovali prípadné zásahy uskutočnené na tomto základe. [20] Na jednej strane treba zdôrazniť, že priama finančná pomoc poskytovaná v obmedzenej výške, na ktorú odkazuje Komisia, bola síce zameraná na zmiernenie negatívnych dopadov krízy na hospodárstvo, nebola však pomocou osobitne určenou na podporu investícií s cieľom zlepšiť štruktúru poľnohospodárskych podnikov alebo dokončiť prebiehajúcu pozemkovú reformu v tomto členskom štáte, a na druhej strane, že táto pomoc mohla byť poskytnutá len do 31. decembra 2010, čo uviedla aj Litva vo svojich listoch adresovaných Rade z 12. novembra 2009 a zo 4. decembra 2009. Za týchto okolností sa Rada podľa môjho názoru mohla oprávnene domnievať, že cielenejšia pomoc, ktorá má širšiu časovú pôsobnosť, jednak umožní prípadne aj spolu s ďalšími nástrojmi dosiahnuť cieľ, ktorým je zmierniť následky finančnej krízy a najmä ťažkosti spojené s prístupom poľnohospodárov k pôžičkám, a jednak môže vhodnejšie reagovať na štrukturálne problémy v odvetví litovského poľnohospodárstva. Naopak sa mi nezdá, že by mala Rada osobitnú povinnosť zohľadniť nariadenie č. 1535/2007 [21], ako to uvádza Komisia, pretože toto nariadenie je nástrojom, ktorý nie je osobitne zameraný na dosiahnutie cieľov uvedených v rozhodnutí. Schéma schválená napadnutým rozhodnutím je v každom prípade zameraná na podporu investícií na nákup poľnohospodárskej pôdy, čiže sa uplatňuje na inej úrovni než uvedené nariadenie.

48. Po tretie Komisia tvrdí, že štrukturálne problémy, ktoré majú schválené opatrenia vyriešiť, nezodpovedajú odôvodneniu týchto opatrení. V súvislosti s týmto tvrdením som už mal možnosť zdôrazniť, že hlavným dôvodom, o ktorý sa v štruktúre napadnutého rozhodnutia opiera vyhlásenie o zlučiteľnosti dotknutých opatrení, sú negatívne dopady hospodárskej a finančnej krízy na odvetvie poľnohospodárstva v Litve. Na prvý pohľad má teda Komisia pravdu, keď tvrdí, že toto odôvodnenie nezodpovedá záveru, ku ktorému dospela Rada v odôvodnení 10 napadnutého rozhodnutia, podľa ktorého „existujú… výnimočné okolnosti, ktoré prostredníctvom udelenia výnimky a v rozsahu, ktorý je nevyhnutný na úspešné dokončenie pozemkovej reformy a zlepšenie štruktúry poľnohospodárskych podnikov a účinnosti poľnohospodárstva v Litve, umožňujú považovať takúto pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom“. Z napadnutého rozhodnutia vyloženého so zreteľom na žiadosť podanú Litvou (najmä v zmysle z listu adresovaného Rade z 12. novembra 2009) však jasne vyplýva, že hlavným cieľom dotknutých opatrení je umožniť dokončenie pozemkovej reformy v uvedenom členskom štáte, ktorá by bola, ako vysvetľuje litovská vláda vo svojom vyjadrení vedľajšieho účastníka konania, zastavená alebo v každom prípade spomalená z dôvodu negatívnych mimoriadnych

18 — Nariadenie Európskej komisie (ES) č. 1535/2007 z 20. decembra 2007 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES na pomoc de minimis v sektore poľnohospodárskej výroby (Ú. v. EÚ L *337, s.* 35).

19 — V tomto zmysle pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Cosmas vo veci C-122/94 (už citovaná, najmä bod 85).

20 — Uvádzam však, že litovské orgány v listoch adresovaných Rade z 12. novembra 2009, ako aj zo 4. decembra 2009 uviedli dôvody, pre ktoré považovali dočasný rámec za nedostačujúci na riešenie ťažkostí vyvolaných hospodárskou a finančnou krízou.

21 — Už citované v bode 18.

a nepredvídateľných dopadov krízy na odvetvie poľnohospodárstva v Litve, ktoré sa prejavili jednak zhoršením štrukturálnych problémov tohto odvetvia a jednak obmedzením možností prístupu poľnohospodárov k pôžičkám na nákup poľnohospodárskej pôdy. Z hľadiska tohto výkladu napadnuté rozhodnutie neobsahuje nedostatky uvádzané Komisiou.

49. Nakoniec Komisia uvádza, že k neprimeranosti týchto opatrení vedú už samotné okolnosti, akými sú rozšírenie časovej pôsobnosti schválených opatrení, ako aj ich následné dlhodobé účinky (pretože ide o financovanie pôžičiek s dlhodobou platnosťou).

50. Domnievam sa, že výnimka udelená podľa tohto ustanovenia musí byť vzhľadom na výnimočnú povahu právomoci Rady podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ časovo obmedzená a poskytnutá len na čas, ktorý je nevyhnutne potrebný na zvrátenie situácie uvedenej na podporu rozhodnutia.[22] To znamená, že pokiaľ sa rozhodnutie podľa tretieho pododseku článku 108 ods. 2 ZFEÚ týka systémov pomoci, ktoré sa majú tak, ako v prejednávanej veci uplatňovať pomerne dlhú dobu, Rada musí uviesť presné dôvody, pre ktoré považovala toto rozhodnutie so zreteľom na okolnosti uvedené na podporu vyhlásenia zlučiteľnosti za nevyhnutné. Hoci je v prejednávanej veci nesporné, že napadnuté rozhodnutie uvádza len súhrnne dôvody, pre ktoré sa rozhodlo o nevyhnutnosti povoliť spornú schému na obdobie štyroch rokov, tieto dôvody možno vyvodiť z kontextu, do ktorého spadá napadnuté rozhodnutie, ako aj z povahy povolených opatrení, z problémov, ku ktorých riešeniu mali tieto opatrenia prispieť, a zo sledovaných cieľov. Navyše otázkou doby platnosti opatrení, ktoré mali byť schválené, sa zaoberala Litva vo svojich listoch z 12. novembra 2009 a zo 4. decembra 2009, v ktorých sa v zásade odvolávala na spomalenie procesu privatizácie pôdy v dôsledku finančnej krízy a na nemožnosť dokončiť túto privatizáciu v dohľadnom čase, a teda do 31. decembra 2010, keď končí platnosť dočasného rámca. Z odkazu na túto žiadosť, ktorý uviedla Rada v napadnutom rozhodnutí, je možné domnievať sa, že sa implicitne stotožnila s dôvodmi uvedenými týmto členským štátom. Rada nakoniec toto odôvodnenie spresnila a rozšírila vo svojich písomných podaniach v rámci konania pred Súdnym dvorom.

51. Pokiaľ ide o obsah námietky vznesenej Komisiou, uvádzam, že táto námietka sa v podstate zakladá na tvrdení, že časová pôsobnosť výnimky priznanej napadnutým rozhodnutím a doba platnosti usmernení pre poľnohospodárstvo na roky 2007 – 2013 sú zhodné, čo podľa žalujúcej inštitúcie svedčí o tom, že Rada nemala v úmysle uplatniť výnimku v obmedzenom rozsahu nevyhnutnom na nápravu zistenej nerovnováhy, ale chcela skôr paralyzovať uplatnenie týchto usmernení. Napriek tomu, že som si vedomý tejto zhody, sa však domnievam, že s prihliadnutím na dlhodobé ciele, ktoré toto rozhodnutie sleduje (najmä dokončenie pozemkovej reformy) a na možné dlhodobé negatívne dopady hospodárskej a finančnej krízy uvedené ako výnimočné okolnosti na jeho podporu sa Komisii nepodarilo preukázať, že Rada tým, že schválila dotknutú schému pomoci na obdobie od 1. januára 2010 do 31. decembra 2013, zjavne prekročila mieru voľnej úvahy, ktorú má pri výkone právomoci podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ.

52. Z týchto dôvodov sa domnievam, že aj štvrtý žalobný dôvod sa musí zamietnuť.

V – Návrh

53. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor:

— zamietol žalobu,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania a

22 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Rada (C-122/94, už citovaný, bod 25).

— nariadil členským štátom, ktoré vstúpili do konania ako vedľajší účastníci, aby znášali svoje vlastné trovy konania.